

Юрид. і політ. науки. — К.: Ін-т держави і права НАН України, 2002. — Вип. 16. — С. 267–269.

7. Черкес В. До питання про сучасні проблеми оскарження правових актів управління / В. Черкес // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 10. — С. 72–75.

Вадим Мальцев

Харківський національний університет внутрішніх справ

ПРИНЦИП ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ЯК ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сучасному етапі суспільного розвитку першочерговим завданням постає питання реформування публічної влади, яке підтримують усі політичні сили, рухи і громадські об'єднання України. У цьому аспекті важливе місце посідає процес реформування місцевого самоврядування, який потребує ретельного аналізу і публічного обговорення.

Однією з проблем, яка на сьогодні потребує ефективного та швидкого розв'язання, є закритість і непрозорість діяльності органів місцевого самоврядування, високий рівень корупції, що призводить до зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги [1], що й визначає актуальність цього дослідження.

Одним з принципів, який покладено в основу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, є принцип відкритості і прозорості; він покликаний забезпечити публічний доступ до інформації та полегшити розуміння того, як ведуться суспільні справи. Крім того, він повинен забезпечити можливість впливу громадян на процеси створення та ухвалення рішень органами місцевого самоврядування та якість їхньої роботи.

Як зазначається в науковій літературі, «відкритість» і «прозорість» органів влади не є тотожними поняттями. Відкритість ще не є прозорістю, а тільки приводить до неї. Прозорість діяльності органів влади є результатом процесу відкритості. Відкритість органів влади приводить до повної прозорості їхньої діяльності [2]. Існує й протилежна думка, відповідно до якої деякі автори змістовно поєднують поняття «прозорість» і «відкритість», застосовують їх як тотожні, дають визначення прозорості через відкритість (і навпаки), вживають їх поряд із поняттями «гласність» і «публічність». Ми підтримуємо позицію, згідно з якою відкритість не повинна ототожнюватися з прозорістю, оскільки недостатньо бути максимально поінформованим стосовно діяльності органів місцевого самоврядування, потрібно мати ще й реальну змогу контролювати та впливати на цю діяльність.

Аналіз чинного законодавства України дає підстави стверджувати, що терміни «відкритість» і «прозорість» уживаються передусім для позначення основних принципів діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Принцип відкритості місцевого самоврядування є його обов'язком із забезпечення можливості вільного доступу громадян до здійснення управління місцевими справами шляхом безпосереднього волевиявлення, діяльності на посадах муніципальних службовців, а також опосередковано — шляхом вибору конкретних кандидатур у депутати або політичних партій, які представлятимуть інтереси громадян в органах місцевого самоврядування. Відкритість влади функціонально має служити народові, його духовному і матеріальному збагаченню, і ця відкритість повинна мати двобічний характер: інформація має йти від влади до народу

і від народу до влади. Можливість участі громадян України в управлінні місцевими справами може бути реалізовано через механізми офіційних звернень, серед яких особливою популярності останнім часом набуває звернення до органів місцевого самоврядування за допомогою електронних петицій. Своєю чергою, кожен орган місцевого самоврядування повинен оприлюднювати інформацію про свою діяльність та ухвалені рішення в електронному вигляді на офіційному веб-сайті.

Принцип прозорості місцевого самоврядування полягає у встановленні органами місцевого самоврядування умов, що забезпечують залучення громадян до ухвалення рішень за рахунок створення і гарантування високого рівня їх обізнаності щодо змістового та процедурного аспектів самоврядної діяльності. На думку Н. Тимошенко, прозорість найчастіше розглядають як особливість ефективного управління та основну передумову відповідальності публічної влади перед громадянами [3].

На сьогодні в нашій державі сформовано цілу низку механізмів залучення громадян до ухвалення рішень, однак більшість із них не працюють належним чином. Головними причинами цього є невміння і небажання представників влади керуватися в роботі принципами прозорості та відкритості та переходити до процедур публічної політики, визнавати організації громадянського суспільства рівними партнерами і проводити з ними консультації.

Отже, створення відкритих органів місцевого самоврядування є важливим завданням сьогодення в нашій країні. Це дасть змогу більш ефективно вести боротьбу з таким явищем, як корупція; зробити самоврядну владу доступнішою і зрозумілішою для громадян; зміцнити довіру громадян

до органів місцевого самоврядування, оскільки саме вони максимально наближені до населення. Саме побудова відносин між громадянами та органами місцевого самоврядування на основі принципів відкритості та прозорості дасть змогу не просто інформувати населення про свою роботу, але й вести роз'яснювальну роботу, залучати громадськість до обговорення діяльності органів місцевого самоврядування та вирішення суспільних проблем; здійснювати контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування з боку членів територіальної громади; легко і доступно отримувати громадянам потрібну інформацію; враховувати громадську думку при розробленні та ухваленні рішень з важливих питань місцевого значення тощо.

Відкритість органів місцевого самоврядування є неодмінною умовою для розвитку і зміцнення місцевої демократії, оскільки сприятиме підвищенню взаєморозуміння і взаємодії влади та громадськості. Саме стан належної реалізації принципу відкритості і прозорості є одним з показників ефективності місцевого самоврядування, а тому має стати основою реформування органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014>. — Назва з екрана.
2. Знати, щоб діяти / Мапа рівня відкритості міських рад [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://access-info.org.ua/map/>. — Назва з екрана.

3. Тимошенко Н. Співвідношення принципів відкритості та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування: «сіамські близнюки» чи узгоджена пара? / Н. Тимошенко // Ефективність державного управління: зб. наук. праць. — 2015. — Вип. 44. — С. 125–131.